

Správa z XXVII. kolokvia mladých jazykovedcov

Veronika Gondeková

Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

veronika.gondekova2@umb.sk

V dňoch 21. 11. až 23. 11. 2018 sa v Hoteli Šachtička neďaleko Banskej Bystrice uskutočnil 27. ročník Kolokvia mladých jazykovedcov, ktorý organizovala Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, pobočka pri Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Konferenciu otvorili úvodným slovom predsedníčka banskobystrickej pobočky Slovenskej jazykovednej spoločnosti Mgr. Lujza Urbancová, PhD., a vedúci Katedry slovenského jazyka a komunikácie FF UMB Dr. h. c. prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc. Doktorka Urbancová privítala na podujatí riaditeľku Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV doc. Mgr. Gabrielu Múcskovú, PhD., a predsedníčku Slovenskej jazykovednej spoločnosti prom. fil. Adrianu Ferenčíkovú, CSc., ktoré sa účastníkom konferencie krátko prihovorili. História kolokvií priblížil prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD., z organizujúcej katedry.

Počas troch dní konferencie bolo prezentovaných 32 referátov v piatich jazykoch: nemeckom, ukrajinskom, poľskom, českom a slovenskom. V príspevkoch doktorandi a mladí vedeckí pracovníci prezentovali výsledky svojich výskumov. V rámci tradície kolokvia konferencia nemala vopred špecifikovanú tému, a preto počas nej odzneli príspevky na rôzne témy, napr. mediálna komunikácia a analýza mediálnych komunikátov, komunikácia a komunikačná kompetencia, dialektologické medzigeneračné výskumy, onomastické výskumy, diachrónne skúmanie jazyka a pod.

V prvý deň konferencie odznelo 9 referátov. Dvadsiate siedme kolokvium otvorila Zuzana Popovičová Sedláčková príspevkom *Variácie zámen taký, taká, také v komunikačných súvislostiach*, v ktorom sa venovala odhaľovaniu kontextu použitia zámen a ich pragmatickým funkciám, ako aj vhodnosti výpovedí s týmito výrazmi. Slavomíra Krištofová sa v štúdiu s názvom *Teoreticky o (praktickej) komunikačnej kompetencii v edukačnom procese* sústredila na teoretické vymedzenie titulného pojmu príspevku v kontexte celoživotného vzdelávania. Autorka sa zároveň pokúsila o vlastný pohľad a interpretáciu pojmu komunikačná kompetencia. V referáte *Teoretické aspekty interpretačnej kompetencie* sa jeho autor Roman Soóky venoval fenoménu interpretácie a jeho jazykovej povahe. Príspevok sa zaoberá možnosťami teoretického uchopenia pojmu interpretačná kompetencia a zároveň sa snaží opochopenie jeho fungovania v komunikácii. Elwira Olejniczak vystúpila s referátom *Naruszenia prostoty, jasności i zwięzłości stylu w wypowiedziach uczestników rozpraw sądowych*, v ktorom sa venovala analýze materiálov z elektronických protokolov vybraných súdnych pojednávaní a zamerala sa na sledovanie príkladov porušenia komunikačného štýlu, ktoré často prispieva k narušeniu pochopenia a interpretácie správy.

V príspevku *Argument v televíznych reláciách žánru reality TV* sa Veronika Gondeková venovala analýze vybraných slovenských televíznych relácií, pričom svoju výskumnú pozornosť upriamila na identifikáciu argumentov v prehovoroch účinkujúcich a v komentároch relácií. Hanna O. Helbutovska a Ľudmyla O. Kravčenko vystúpili s referátom *Методи виявлення сугестивного впливу асоціацій в політичній рекламі*. Analyzovali v ňom politickú reklamu z novín politických strán, ktoré sa zúčastnili na komunálnych voľbách v Kyjeve v roku 2015. Natália Kolenčíková sa v príspevku s názvom *Sémanticko-pragmatické*

aspekty politických nadávok venovala analýze tradičných, ale najmä inovatívnych, individuálnych a aktuálne vytvorených nadávok používaných v predvolebne motivovaných komunikátoch na sociálnej sieti Facebook. Tomáš Godiš prezentoval referát *Die Sprache der Boulevardpresse – Emotionalisierung und Manipulierung*, v ktorom sa venoval jazyku bulvárnej tlače a podrobnejšie predstavil jeho zvláštnosti a typické jazykové prostriedky.

Prvý deň konferencie zavrášilo predstavenie publikačných a vedeckovýskumných aktivít jednotlivých účastníkov alebo ich domovských pracovísk. Príležitosť na prezentovanie svojich pracovísk a aktivít využilo hneď niekoľko účastníkov konferencie. Hostky z Kyjevskej národnej univerzity Tarasa Ševčenka predstavili najmä Letnú školu ukrajinského jazyka a publikačné možnosti na ich domovskej univerzite. Svoje zastúpenie na konferencii mala aj Ostravská univerzita v Ostrave. Jaroslav David prezentoval z pozície člena redakčnej rady vedecký časopis *Naše řeč*. Žaneta Dvořáková z Oddělení onomastiky Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky predstavila časopis *Acta Onomastica*, v ktorom je výkonnou redaktorkou. Patrik Petráš z Katedry slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre priblížil novú publikáciu s názvom *Mýliť sa je ľudské (ale aj strojové)*. Kniha je výstupom niekoľkých medzikatedrových projektov o strojovom preklade. Marek Janosik-Bielski z Katedry českého jazyka a literatury Fakulty prírodovedně-humanitní a pedagogické Technickej univerzity v Liberci prezentoval projekty svojho domáceho pracoviska.

Druhý deň konferencie otvorila príspevkom s názvom *Interlingválna onomaziologická komparácia z pohľadu teórie lexikálnej motivácie* Soňa Rešovská. V referáte sa venovala predstaveniu výsledkov analýzy lexikálnych jednotiek z hľadiska utvorenia, ktoré tvorí prvú fázu interlingválnej komparácie spôsobov pomenúvania v dvoch jazykoch, a to v slovenčine a angličtine, a zároveň porovnáva spôsoby pomenúvacieho procesu v týchto dvoch jazykoch na základe tzv. sémanticky ekvivalentných lexém. S príspevkom *Językowe środki wartosciowania w laudacjach* vystúpil Bartłomiej Cieśla. Autor v štúdiu analyzoval hodnotenia z materiálov vydaných pri príležitosti slávnostného udelenia čestného doktorátu alebo známych literárnych ocenení. Katarzyna Burska sa v referáte *O wartosciach i wartosciowaniu na stronach internetowych gospodarstw agroturystycznych* venovala analýze textov na internetových stránkach agroturistických zariadení v regióne Lodže. Autorka analyzovala jazykové aj nejazykové prvky v textoch. Príspevok s názvom *Univerzálnosť vs. relatívnosť jazykového obrazu sveta* predstavila Mária Matiová. Vo svojom referáte venovala pozornosť analýze jazykového obrazu, akcentujúc telesnú a kultúrne podmienenú skúsenostnú bázu frazém s vybraným hyperaktívnym komponentom.

Gabriela Slezáková v príspevku *Prímená obyvateľov Hrnčiarskych Zalužian v roku 1918 a dnes* venovala výskumnú pozornosť prímenám a živým rodinným menám v dvojmennej pomenúvacej sústave a zamerala sa na sledovanie vývinu prímen dospelých obyvateľov obce Hrnčiarske Zalužany. Iryna V. Melnyk sa v referáte *Екологія українського антропонікону* snažila konkretizovať súbor príčin ortografickej nejednoznačnosti súčasných zápisov ukrajinských osobných mien v oficiálnej dokumentácii. Príspevok *Proper Names Thematization – General Remarks on the Process* Jaroslava Davida a Jany Davidovej Glogarovej sa zameriaval na dôležité znaky tematizácie vlastných mien. Hlavným cieľom textu je skúmať úlohu tematizácie vlastných mien v žánrovo a typologicky rôznych textoch, ako aj zdôrazniť úlohu autorského subjektu v texte.

Agata Rupińska vystúpila s príspevkom *Adaptace exonym v polštině a češtině*, v ktorom sa venovala vzájomnému vzťahu poľskej a českej exonymie. Materiálovou bázou referátu boli české a poľské geografické popularizačné časopisy publikované v období komunizmu. Prezentáciu s názvom *Čínská exonyma v češtině – na příkladu cestopisu Byli jsme v zemi květů* prezentovala na konferencii Tinglin Sun, venujúca sa téme adaptácie čínskych toponým do češtiny v dobovej publicistike. Soňa Wojnarová v príspevku *Pomístní jména obsahující*

apelativa draha a dráha z pohľadu (nejen) lidové etymologie prezentovala analyzované rozdiely v interpretácii anojkoným obsahujúcich apelatíva *draha* a *dráha* na základe rôznych etymologických spôsobov výkladu. Žaneta Dvořáková sa na konferencii predstavila s príspevkom s názvom *Etymologické výklady proprií v umělecké literatuře*. Prezentovala v ňom etymologické výklady proprií z pohľadu literárnej postavy alebo rozprávača, pričom sa sústredila na situácie, v ktorých samotné postavy vysvetľujú alebo samy hľadajú pôvod analyzovaných proprií.

Marek Janosik-Bielski na kolokviu vystúpil s príspevkom *O andělích a lidech*, v ktorom sa venoval opisu jazyka vybraných štítenských zborníkov, v ktorých ich autor porovnáva stavy anjelské s ľudskými stavmi. S referátom *Konstrukt staré češtiny v historizující próze 19. a 20. století* vystúpila Tereza Klemensová. V referáte sa sústredila na konštrukt staročeského jazyka v beletrii. Kristýna Kovářová vystúpila s príspevkom *Vytváření reality prostřednictvím jazyka v prózách Eduarda Štorcha*, v ktorom analyzuje tri diela českého pedagóga, spisovateľa a archeológa E. Štorcha. Autorka sa venovala nielen jazykovým prostriedkom a autorským postupom, ale predmetom jej vedeckého záujmu sa stali aj antroponymá a toponymá.

Veronika Perovská prezentovala príspevok *Gramatické kategórie osoby a čísla a ich transpozície v historických textoch*, v ktorom sa pokúsila o opis a zdôvodnenie rôznych prípadov transpozície kategórie osoby a čísla v závislosti od komunikačnej situácie, a to na historických textoch zo 16. – 18. storočia. Mária Strýčková prezentovala príspevok s názvom *K problematike latinsko-cirkevnoslovanského glosára*. Venovala sa v ňom problematike obradovej a liturgickej terminológie spätjej s prostredím byzantsko-slovanskej cirkvi pod Karpatmi na prelome 18. a 19. storočia. Jana S. Viřčynska prezentovala na kolokviu príspevok s názvom *Концепт «СЕЛО» в романах Люко Даувар*, v ktorom analyzovala koncept dediny vyjadrený prostredníctvom iných mikrokonceptov zoskupených okolo neho v románe *Село не люди*.

Tretí deň konferencie otvorila referátom s názvom *K možností zpracování predikativ v jednojazyčném slovníku* Barbora Štěpánková. Príspevok sa zameriaval na zachytenie informácie o sémantickej a syntaktickej spájateľnosti predikatív v slovníkovom hesle. Pavlína Kašpárková vystúpila s prezentáciou *Morfologické alternace v derivaci českých a slovenských deminutiv*. V rámci nej predstavila výsledky analýzy českých a slovenských nelexikalizovaných deminutív vytvorených sufixmi. Dominika Fatulová vystúpila s príspevkom *Jazykovedná terminológia morfolologickej roviny slovenského a poľského jazyka*, v ktorom predstavila najdôležitejšie slovenské a poľské lexikografické a encyklopedické publikácie spracúvajúce jazykovednú terminológiu samostatne v slovenčine a poľštine.

Katarína Mikulcová prezentovala príspevok s názvom *Jazyk a štýl vínných etikiet*, v ktorom analýzou a interpretáciou výskumného materiálu poukázala na špecifické aspekty spracovania tohto druhu textových komunikátov. Patrik Petráš v rámci svojho textu *Typológia chýb strojového prekladu z angličtiny do slovenčiny* predstavil najčastejšie sa vyskytujúce chyby pri strojovom preklade z angličtiny do slovenčiny. So záverečným príspevkom konferencie vystúpil člen organizačného tímu Gabriel Rožai. V príspevku *Ukrajinské rusínske nárečie obce Pača v Gemeri v komunikácii rôznych generácií* sa pokúšal zistiť, v akom rozsahu prebieha nivelizácia skúmaného nárečia enklávneho spoločenstva z hľadiska veku.

V závere kolokvia sa účastníkom v mene organizačného tímu konferencie prihovoril Mgr. Gabriel Rožai, PhD., ktorý všetkým zúčastneným poďakoval za aktívnu účasť na konferencii a podnetnú atmosféru, ktorá počas celého podujatia vládla.